

Πόλεμοι, Θεός και Άνθρωπος

Οι πόλεμοι δεν έλειψαν διαχρονικά από την ανθρωπότητα. Για διάφορες αιτίες και αφορμές το ένα κράτος επιτίθεται στο άλλο. Ισχυροί κυβερνήτες με κατακτητικές διαθέσεις, με σχέδια μεγαλεπήβολα κινούνται εναντίον άλλων λαών για να τα κυριεύσουν. Τα αποτελέσματα τέτοιων επιλογών είναι ορατά και στις μέρες μας: βία, ανασφάλεια, πανικός, υλικές ζημιές και κυρίως απώλειες ζωών.

Ο πόλεμος ως ένοπλη και αιματηρή σύγκρουση αποτελούσε από την αρχή της ανθρωπότητας ένα σοβαρό πρόβλημα. Δύο παγκόσμιοι πόλεμοι και αρκετοί άλλοι σε μεμονωμένες περιοχές μας έχουν διδάξει το μέγεθος της καταστροφής και την φρίκη που άφησαν πίσω τους.

Ποια είναι όμως η αιτία του πολέμου;

Εκτός των ειδικών και τοπικών θεμάτων που προκαλούν πολέμους υπάρχει και ένα βασικό αίτιο, το οποίο είναι η πηγή του κακού, ο εγωισμός και η κατάχρηση της ελευθερίας. Ο πόλεμος φανερώνει την ύπαρξη αυτής της κατάστασης που προκαλεί πνευματική τύφλωση, η οποία με την σειρά της δηλώνει διασάλευση της σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και τον εαυτό του. Οι επεκτατικοί πόλεμοι κάνουν φανερό αυτόν τον ακόρεστο εγωισμό. Ο αμυντικός κάπως διαφοροποιείται και μοιάζει ως αναγκαίο κακό.

Όταν ο άνθρωπος χάσει την αγαθή σχέση του με τον Θεό, ο οποίος είναι Θεός της ειρήνης και της αγάπης, τότε πέφτει σε πλήθος λανθασμένων επιλογών. Ο

Χριστός στην επίγεια ζωή του έδειξε πολλές φορές πως δεν θέλει τον άνθρωπο εγωιστή και σε καμία περίπτωση δεν αποδέχθηκε την χρήση βίας. Αξιομνημόνευτος ο λόγος του στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, όπου σαφώς αποτρέπει την χρήση «μάχαιρας»: «Όλοι όσοι έλαβαν μαχαίρι, με μαχαίρι θα πεθάνουν» (26,52). Καταγράφει με τον λόγο αυτό την ισχύ ενός πνευματικού νόμου, ο οποίος ισχύει πάντα. Επίσης, είναι γνωστή η απογοήτευση των Ιουδαίων όταν είδαν τον Χριστό να εισέρχεται στα Ιεροσόλυμα «επί πώλου όνου» (Ιω.12,15). Τον περίμεναν με λεγεώνα στρατιωτών και όπλων, όμως αυτός μιλούσε για άλλη επανάσταση, διαφορετική ειρήνη και με υπερόπλο την αγάπη.

Όμως, όχι μόνο στα χρόνια της επί γης παρουσίας του Χριστού έχει γίνει σαφές ότι η βία δεν έχει σχέση με τον Θεό, αλλά και στην Παλαιά Διαθήκη βλέπουμε ότι ο Θεός «αναπαύεται» στην ειρήνη, στην γαλήνη και στην ησυχία. Χαρακτηριστική η περικοπή με τον προφήτη Ηλία. Ο Θεός δεν φανερώνεται στον δυνατό άνεμο, στον σεισμό, στην θύελλα, αλλά στην «λεπτή αύρα» (Γ΄Βασ.19,11-12). Αρέσκεται στο πρωινό αεράκι που έρχεται να ζωογονεί τον άνθρωπο και όλη την δημιουργία.

Ο χριστιανός είναι φυσικά πολίτης μιας χώρας, κάποιου κράτους και έτσι τηρεί τους νόμους, αλλά είναι πολιτογραφημένος και σε μια αιώνια πατρίδα, ζώντας ένα άλλο πολίτευμα (Φιλ.3,20). Οι νόμοι του κράτους είναι παροδικοί, ενώ ο Νόμος Του έχει αιώνια ισχύ. Αν βρεθεί σε κάποιο δίλημμα στην ζωή του για το ποιο νόμο να διαλέξει, θα ακούσει το: « πειθαρχείν δεί μάλλον ή

ανθρώποις (Πρ. 5,29). Αν αναγκαστεί να λάβει μέρος στον πόλεμο υπερασπιζόμενος τα ιερά του τόπου του, θα αντιμετωπιστεί με επιείκεια γιατί αγωνίστηκε για το κοινό καλό. Μπορεί μάλιστα να χαρακτηριστεί ως ήρωας, αλλά όχι ως άγιος. Η απώλεια ζωής είναι το χειρότερο που μπορείς να προκαλέσεις σε κάποιον άλλον άνθρωπο. Σε αυτήν την περίπτωση η Εκκλησία λειτουργεί ως μητέρα και με διάκριση προσεγγίζει τα ζητήματα αυτά. Σημειώνει ο καθηγητής Μαντζαρίδης: «Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι η Εκκλησία αγκαλιάζοντας όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής ακολούθησε ευρύτερη τακτική. Ενώ στο πρωτογενές επίπεδο των προσωπικών σχέσεων καταδίκασε απόλυτα και κατηγορηματικά την βία και τον φόνο, στο δευτερογενές επίπεδο των θεσμών τήρησε διαλεκτική στάση. Από την μια μεριά καταδίκασε τον πόλεμο και την βία, ενώ από την άλλη έδειξε επιείκεια σε όσους μετείχαν σε πολέμους αγωνιζόμενοι για το κοινό καλό. Αυτονόητο βέβαια είναι ότι οι αγώνες αυτοί εννοούνται πάντα στο πλαίσιο αμυντικών και όχι κατακτητικών πολέμων...»

Ο νέος πόλεμος που μόλις ξεκίνησε μας οδηγεί σε πικρία, αλλά και σε σκέψεις και προβληματισμούς. Ενώ καταφέραμε να μετακινούμαστε με ταχύτητα από την μια ήπειρο στην άλλη, να επικοινωνούμε από το ένα μέρος του κόσμου στο άλλο και τόσα άλλα, δεν καταφέραμε να γίνουμε λιγότεροι εγωιστές και φίλαυτοι. Πνίγονται και πάλι στο αίμα αθώοι και μάλιστα παιδιά. Τα πάθη αντί να μειώνονται αυξάνουν και δηλητηριάζουν τις ανθρώπινες σκέψεις.

Και μετά από όλα αυτά προκύπτει σε πολλούς ένα ερώτημα: «Τι κάνει ο Θεός για όλα αυτά;» Η απάντηση από τον άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη, όπως το σημειώνει ο καθηγητής Μαντζαρίδης. Ρωτάει ένας μοναχός κάποιον άλλον μοναχό: «Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί ο Θεός δεν δίνει την ειρήνη στον κόσμο, αν τον εκλιπαρεί γι' αυτό έστω και ένας άνθρωπος;» Και λαμβάνει την απάντηση: « Και πως είναι δυνατή η πλήρης ειρήνη στη γη, αν παραμένει έστω και ένας μόνο άνθρωπος με πονηρή διάθεση;». Μια και μόνο σκέψη τραβηγμένη στα άκρα μπορεί να δημιουργήσει τεράστιες και ανυπολόγιστες καταστροφές.

του αρχιμ. Ιακώβου Κανάκη